

ANDREEA-MONICA PREDONU

**VIITORUL PIETEI MUNCII EUROPENE
IMPLICAȚII REGIONALE**

ANDREEA-MONICA PREDONU

VIITORUL PIETEI MUNCII EUROPENE IMPLICAȚII REGIONALE

Copyright © 2015, **Editura Pro Universitaria**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin
Editurii Pro Universitaria

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al
Editurii Pro Universitaria

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

PREDONU, ANDREEA MONICA

**Viitorul pieței muncii europene : implicații
regionale** / Andreea-Monica Predoniu. - București : Pro
Universitaria, 2015

Bibliogr.

ISBN 978-606-26-0320-5

331(4)

CUVÂNT ÎNAINTE

Apare în peisajul literaturii economice românești cartea autoarei Andreea - Monica Predonu, tânăr cadru didactic și cercetător în știința economică cu o analiză verosimilă, riguroasă și exactă a pieței unice europene a forței de muncă. Caracterizată ca o problematică intens dezbătută, ba uneori chiar obsesiv reluată datorită permanenței actualizării, piața unică europeană a forței de muncă constituie o problemă de politică economică la nivel național dar, prin procesul de integrare al țărilor europene, și o problemă de ordin geo-economic-politic-social, la nivel continental.

Fluctuațiile din ce în ce mai accentuate ale procesului migraționist al forței de muncă sunt motivate de un ansamblu de factori și motivații de ordin economic-social dar și de mentalitate, comportament și atitudine ale țărilor de absorbție a forței de muncă la nivel european.

În acest context, autoarea a găsit o „nișe” neexplorată suficient sau trecută, poate, cu vederea față de importanța altor segmente privind evoluția și ansamblul conflictual al pieței forței de muncă. Descifrarea unor aspecte noi, de perspectivă, privind evoluția modificărilor și evaluarea șanselor pieței forței de muncă la nivel european la orizontul Europa 2020 a contribuit la conturarea și replasarea, în plan european, a unui ansamblu de clustere de funcționalitate a pieței forței de muncă potrivit criteriilor de dezvoltare a țărilor membre U.E.

Iată, un subiect cât se poate de actual, pus într-o nouă ecuație purtând semnătura autoarei Andreea - Monica Predonu. Formularea reperelor teoretice care stau la baza construcției clusterelor regionale semnifică un anume stil de coagulare a inițiativelor comune pentru creșterea competitivității activității economice dintr-o anume zonă sau regiune europeană.

Administrând științific o bogată bibliografie și un bagaj statistic consistent Andreea - Monica Predonu a realizat prelucrări proprii a clusterelor regionale prezentând regiunile U.E. și deviațiile acestora față de țintele 2020. Complexitatea subiectului tratat precum și curajul științific în formularea unor opinii personale fac din această carte o scriere coerentă și sobră care îmbogățește literatura economică ancorată în dialogul efervescent asupra viitorului pieței unice europene a forței de muncă.

Prof. univ. dr. Mariana Iovițu

București, 27 aprilie 2015

Apariția cărții „*Viitorul pieței muncii europene. Implicații regionale*”, ca o încununare a studiilor de doctorat, reprezintă un produs cu aspecte definitorii pentru înțelegerea și aprofundarea pieței muncii la nivel european. Tânăra autoare Andreea - Monica Predonu conferă suplețe și flexibilitate abordării privind problematica pieței muncii, identificând congruențe dintre cele mai subtile la nivel european, pornind de la analiza indicatorilor specifici, cum ar fi populația, indicatorii de rezultat, indicatorii de eficiență, până la o analiză complexă, comprehensivă, în forma clusterelor.

Un factor de noutate al lucrării îl constituie „Atlasul regiunilor”, constituit în urma analizei clusterelor, în care cititorul, specialist sau novice în tainele economiei, se plasează în ipostaza de contemplator al unui tablou în care se întrepătrund economia și geografia, al cărui rezultat este un model de bunăstare social-economică, cu puternice inflexiuni ale specificului local.

Prin accentuarea rolului educației și a studiilor terțiare în creșterea nivelului de inserție pe piața muncii, lucrarea constituie un model de conduită, o invitație la specializarea superioară și continuă în vederea depășirii obstacolelor la găsirea unui loc de muncă, în condițiile unei economii dinamice.

Prof. univ. dr. Cristina Bălăceanu

București, 27 aprilie 2015

INTRODUCERE

Motto:
“Munca este tatăl avuției,
iar pământul mama ei.”
William Petty

Absolut orice activitate care există într-o societate, generează nevoia de muncă. Prin urmare, piața forței de muncă și procesele întâlnite pe această piață nu se vor sfârși niciodată, acestea vor exista atâta timp cât există și omenirea. Termenul „muncă” provine de la termenul „monka”, din limba slavonă. „*Viața omului este de neconceput fără muncă*”, așa cum preciza Iamandi Luca (2009) în cartea sa.¹ „*Omul, prin muncă, se integrează în societate, se realizează în viață, din punct de vedere material și spiritual, creează premisele dezvoltării generațiilor viitoare*” (Țiclea Alexandru, 2001).²

Factorul de producție muncă este printre factorii determinanți ai creșterii economice globale, prin urmare, importanța sa este deosebită. De altfel, PFME este locul de întâlnire al multiplelor evenimente economice, sociale, psihologice, instituționale și legislative, cu impact esențial asupra evoluției societății.

Creșterea economică și dezvoltarea sustenabilă a unei societăți se asigură prin îmbinarea armonioasă și prin interacțiunile resurse umane - economie, din punct de vedere calitativ și cantitativ. Lipsa, deteriorarea sau dezechilibrul acestei interacțiuni generează efecte negative, care se regăsesc în creșterea șomajului, a ratei abandonului școlar, a reducerii nivelului educațional, a deteriorării nivelului de trai și calității vieții etc. Prin urmare, problematica abordată în lucrarea de față este de o importanță majoră, pentru întregul ciclu al vieții pe Pământ.

Această importanță a forței de muncă este conștientizată și apreciată încă de la începuturile autonomizării științei economice. Adam Smith afirma în "*Avuția Națiunilor*" că: "*Munca a fost primul preț sau prima monedă cu care se cumpărau lucrurile. Nu prin aur și argint, ci prin muncă s-a achiziționat la început bogăția lumii*"³.

¹ Iamandi Luca, *Dreptul Muncii*, Editura Fundației Universitare „Dunărea de Jos”, Galați, 2009, p. 1

² Ghimpu S., Țiclea Alexandru, *Dreptul Muncii*, Editura All Beck, București, 2001, p.3

³ Adam Smith, *Avuția Națiunilor. O cercetare supra naturii și cauzelor ei*, Editura Bucovina, București, 1934

De asemenea, în lucrarea „*The Architecture of Markets*”⁴, Neil Fligstein vorbește despre „o abordare de natură culturală și politică a piețelor, prin urmare, conform acestei abordări, acțiunea socială se petrece în locuri numite câmpuri sau spații sociale organizate. Această abordare este o alternativă la perspectiva economică în ceea ce privește comportamentul actorilor și structurile sociale ale piețelor. Totodată, pentru sociologul francez P. Bourdieu, câmpul este un spațiu social specific, un loc public, „o piață” în care se face schimb de bunuri culturale, unde fiecare asistă la activitatea celuilalt”⁵.

Interpretările date noțiunii de piață de către Fligstein și Bourdieu sunt de natură culturală și privesc piața ca pe un spațiu social, ci nu economic. După cum se observă noțiunea de piață diferă de la un specialist la altul.

Conform lui Helfgott (1980), „*piața muncii este o relație de schimb între angajați și angajatori care, întemeindu-se pe instrumente adecvate - prețuri (salarii), asigură alocarea muncii pe meserii și profesii, pe firme și regiuni.*”⁶

Aceste puncte de vedere confirmă interpretările cu nuanțe ușor diferite a conceptului de piață a forței de muncă. Aceasta este denumirea care atestă relațiile născute între angajați și angajatori, împreună cu drepturile și obligațiile acestora, iar „piața muncii” este noțiunea care exprimă întregul sistem și mecanism al muncii.

În contextul manifestării crizei economice precum și în cadrul efectelor sale pe planuri multiple cuvintele lui J. M. Keynes capătă actualitate: „*Orice politică macroeconomică de succes trebuie să cuprindă în mod necesar măsuri și instrumente statale, în vederea folosirii cât mai depline a forței de muncă. Aceasta, întrucât economiile în sine nu mai garantau, în virtutea mecanismelor spontane de autoreglare, ocuparea deplină a forței de muncă. Din acel moment, șomajul devine, alături de inflație, o stare de dezechilibru nefavorabilă dar permanentă a economiei contemporane, făcând obiectul de studiu și cercetare al majorității teoriilor macroeconomice emise*”.

După aproximativ 80 de ani, problematica pieței forței de muncă este încă în prim planul politicianilor și economiștilor teoreticieni și practicieni în ce privește eficiența dar și ineficiența utilizării complete a forței de muncă. Dominique Strauss-Kahn, a afirmat că: „Europa se lipsește de prea mulți dintre cetățenii săi. Nu trebuie să uităm costurile umane imense ale șomajului – scăderea veniturilor pe termen lung, asigurări sociale slabe, mortalitate ridicată, scăderea performanțelor educaționale ale copiilor, pierderea încrederii în instituții și democrație. Ne aflăm în fața unei perspective reale de a avea o generație pierdută, îndepărtată de piața muncii și marginalizată de către societate”.⁷

⁴ Fligstein Neil, *The Architecture of Markets*, Princeton University Press, Marea Britanie, 2001, p. 15

⁵ Nicolau Adrian (coordonator), *Câmpul universitar și actorii săi*, Editura Polirom, 1997, p. 9

⁶ Helfgott, Roy B. *Labor Economics*, Ed. II – a, Random House Inc., New York, 1980, p. 3.

⁷ A declarat Dominique Strauss-Kahn, directorul general al Fondului Monetar Internațional, într-o alocuțiune spusă la European Banking Congress, Frankfurt, noiembrie 2010

Liberalizarea circulației mărfurilor, serviciilor, capitalurilor și persoanelor a fost unul dintre efectele pozitive ale globalizării, iar evoluția societății omenești demonstrează că elementul unificator al acesteia, va consta, întotdeauna, în economia de schimb, cât și în unirea societăților. Activitatea economică (și nu numai aceasta) este mai eficientă atunci când societățile sunt unite, decât atunci când sunt divizate, iar, în acest context, la nivelul Uniunii Europene, piața unică este componenta cheie.

Sunt prezentate în continuare câteva dintre opiniile unor figuri marcante nu doar economiști, care au avut o concepție proprie privind munca și efectele ei pentru societate.

În anul 1849, Hugo Victor a afirmat că: *“Va veni o zi când toate națiunile continentului, fără a pierde calitățile lor distincte sau glorioasele lor individualități, vor fuziona într-o unitate superioară formând astfel fraternitatea europeană. Va veni o zi când nu vor mai exista alte câmpuri de bătălie decât cele ale piețelor deschise ideilor. Va veni o zi când gloanțele și bombele vor fi înlocuite de voturi”*. Toate aceste au devenit realitate, însă peste destul de mult timp.

Piața forței de muncă europene este pilonul central al construcției Uniunii Europene. Uniunea Europeană nu își poate demonstra adevăratul potențial decât cu o piață a forței de muncă unică și eficientă care obligă statele membre la o uniformizare a performanțelor regionale.

Așadar, tema acestei lucrări este complexă și de mare actualitate, înscriindu-se între prioritățile cercetării științifice economice din țara noastră și nu numai. Pe această temă s-au publicat până acum multe lucrări interesante și foarte folositoare, însă, se consideră că, acestea sunt insuficiente în raport cu complexitatea economică și socială, precum și cu ritmul alert al evoluției societății.

Această carte reprezintă un elaborat științific, care s-a focalizat pe studierea pieței regionale a forței de muncă din spațiul Uniunii Europene. Lucrarea a realizat o analiză a implicațiilor regionale asupra dinamicii pieței forței de muncă europene, cu accent asupra regiunilor de dezvoltare ale Uniunii Europene, NUTS II, în conformitate cu criteriile stabilite Eurostat (baza de date statistică).

Structura lucrării este concepută pe problematica analizei regiunilor Uniunii Europene, comparativ cu ele însele din punct de vedere al pieței forței de muncă, conform celor mai relevanți indicatori macroeconomici. De asemenea lucrarea a realizat un studiu al implicațiilor regionale existente pe piața unică a forței de muncă europene, în scopul atenuării disparităților la nivel intraregional. Totodată, concluziile formulate solicită promovarea unei dezvoltări echilibrate la nivelul Uniunii Europene.

Obiectivul principal este analiza implicațiile regionale ale evoluției pieței forței de muncă în contextul în care Uniunea Europeană stabilește anumite norme economice, sociale și juridice pentru funcționarea acestei piețe. Importanța

analizei acestor implicații regionale constă în stabilirea unei traiectorii de evoluție și dinamica pieței unice europene a forței de muncă (de exemplu, încercările unor state de a limita imigrația). Un alt obiectiv științific este demonstrarea importanței majore a pieței unice a forței de muncă din Uniunea Europeană, pentru depășirea efectelor crizei și atingerea perspectivelor – țintă Europa 2020.

Problematica acestei lucrări a avut în vedere structurarea pe 5 capitole, fiecare corespunzător unui obiectiv specific al cercetării științifice. Iar aceste 5 capitole se grupează în două părți, partea teoretică și partea aplicativă.

În primul capitol este prezentată paradigma de funcționare teoretică a PFME. În al doilea capitol s-a realizat o sinteză privind funcționarea PFME în contextul necesității edificării unui cadru instituțional și legislativ corespunzător cerințelor realizării unui nivel de trai potrivit Modelului Social European (MSE). Iar în al treilea capitol s-a considerat a fi importantă cunoașterea evoluției în timp a dimensiunilor și limitelor PFME prin prezentarea teoretică și statistică a indicatorilor relevanți, pentru stabilirea evoluției pieței forței de muncă din Uniunea Europeană. În capitolul IV s-au construit clusterurile regionale și modelele econometrice privind buna funcționare a PFME. În capitolul V este analizată dimensiunea pieței forței de muncă europene la nivel regional, ca urmare a evidențierii dificultăților și posibilităților limită în atingerea obiectivelor Europa 2020 prin realizarea unui Atlas regional cuprinzând regiunile de succes și regiunile necompetitive.

Această cercetare științifică este mai mult decât necesară pentru a asigura o analiză completă a procesului integrativ a regiunilor Uniunii Europene, cât și a bunei funcționalități a PFME. Se consideră acest lucru, deoarece, în prezent, multe dintre statele foste comuniste din regiunea Europei Centrale și de Est, s-au integrat în Uniunea Europeană și multe dintre acestea au regiuni cu dificultăți majore. Aceste state sunt: Lituania, Cehia, Letonia, Estonia, Slovenia, Polonia, Slovacia, Ungaria, România, Bulgaria.

Astfel, consider că PFME este „inima” întregii Uniunii Europene, întrucât, aceasta are influențe și argumente în toate domeniile (economic, social, juridic, politic, etc.). Alternanța perioadelor de boom și recesiune economică se poate asemăna cu: „Tema Marelui Ritm” potrivit funcționării „sistolelor și diasistolelor care ritmează mișcările inimii”⁸.

PFME constituie principala rațiune economică și socială în existența și perspectiva Uniunii Europene.

⁸ Elie Faure, *Istoria Artei*, Editura Meridiane, București, 1970, p. 13

PARTEA I

**Aspecte teoretice semnificative
privind problematica
pieței forței de muncă la nivel european.
Abordare regională prezentă și de perspectivă**